

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Verska šola.

I.

Dvajsto leto teče, odkar živi „nova šola“, to je, odkar ima ljudske šole država popolnem v svojih rokah. Postava z dne 25. maja 1868 jih je izročila državi in kar je pri tej stvari glavno, kat. cerkvi je vzela ona vso oblast do njih. Kršč. nauk in kar je z njim v zvezi, v ljudskih šolah nima več veljave, kakor n. pr. pisanje in mogoče je celo, da še toliko ne, ako so nove šolske oblasti kje več dajale na pisanje, kakor pa na kršč. nauk.

To je bodlo v oči ne samo oblastim kat. cerkve, ampak tudi ljudstvu, vsem, ki še drže kaj na krščanstvo, na kršč. vzrejo mladine. Vsled tega so pa kat. možje, ne samo duhovniki, ampak tudi možje iz drugih stanov, posebno pa še katol. stariši „novo šolo“ gledali le tako bolj po strani. Niso je overali, toda nič ji niso prav zaupali in veliko bi bili dali za to, da bi se obdržalo v njih, kar je vsled nove postave postalo dobro, pa se va-nje tudi povrnilo, kar je bilo v prejšnjih šolah dobro, to je zdrava, kršč. načela.

Blizu to hoče doseči načrt nove postave, kateri pride v kratkem v razpravo v drž. zboru. Načrt te postave je od nemških konservativcev in naj naši bralci izvedó, kak da je ta načrt, podamo jim ga, kakor ga je predložil princ Liechtenstein, najprej brez opazke, potlej pa povemo tudi mi, kaj da so naše misli o njem.

Načrt se glasi:

Zakon z dne . . . . ., po katerem se določijo načela vzgoje in pouka v ljudskih šolah. (Državna šolska postava.)

V soglasji z obema zbornicama državnega zbora ukazujem naslednje:

Člen I. Načela vzgoje in pouka v ljudskih šolah so ta-le:

§ 1. Naloga ljudski šoli je, s stariši in namesto starišev otroke vzgajati po naukih njihove vere ter jih in za življenje potrebnem

začetnem znanji ter zvedenosti poučevati in izobraževati.

Potrebni predmeti pouka v ljudskih šolah so tedaj:

a) veroznanstvo, b) branje, c) pisanje, d) računanje, e) slovnica s pisjem in f) petje.

Pouk v branji je tako uravnati, da se z njim ved poda otrokom s pomočjo izdatnih nazornih pripomočkov za nje najznamenitejše iz zgodovine in zemljepisja, iz priropisja in naravoslovja.

§ 2. Ljudske šole so ali javne ali zasebne.

Javne so one, katere se vzdržujejo z javnimi sredstvi.

Vse na drug način vzdržavane ljudske šole so zasebne šole.

One so javnim ljudskim šolam popolnoma vzporediti in zato javne ljudske šole lahko nadomeščajo ali njih mesto zavzemajo, da le spolnjujejo, kar terjajo postave gledé javnih ljudskih šol.

Javne ljudske šole so vsakemu pristopne.

§ 3. Ljudska šola obstoji iz dveh oddelkov:

Prvi oddelek je začetna šola, ki trpi šest let s pet dni pouka na teden.

Drugi oddelek obstoji:

a) iz meščanske šole, b) iz obrtnijske strokovne šole, c) iz kmetijske strokovne šole in d) iz nadaljevalne in ponavljalne šole.

§ 4. Vsi izobražljivi in telesno zdravi otroci dolžni so obiskovati začetno šolo.

Če iz te ne prestopijo na kako srednjo, meščansko, obrtnijsko šolo, obiskovati morajo po končani začetni šoli še nadaljevalno in ponavljalno šolo.

Ljudsko šolo obiskovati niso dolžni oni šoli podvrženi otroci, ki se doma primerno poučujejo.

§ 5. Stariši ali njih namestniki ne smejo puščati svojih otrok ali varovancev brez vzgoje in pouka, ki je postavno predpisan za ljudske šole.

Niso pa dolžni pošiljati jih v šolo v ka-

teri se vzgoja in pouk ne vjemata z nauki njih vere.

§ 6. Skrb, vodstvo in nadzorstvo nad veroukom in verskimi vajami na ljudskih šolah in učiteljskih izobraževališčih pripada cerkvi, oziroma pristojni verski družbi.

Zajedno ima pa cerkev, oziroma pristojna verska družba, zavoljo vzgojilne naloge šole sonadzorstvo nad vso šolo.

Osobstvo za vodstvo in nadzorstvo ljudskih šol in učiteljskih izobraževališč ter učni črteži morajo se tako uravnati, da more cerkev, oziroma verska družba, svojo sonadzorstveno nalogo uspešno izvrševati.

§ 7. Država izvršuje najvišje vodstvo in nadzorstvo nad vzgojo in poukom ljudskih šol po naučnem ministerstvu.

§ 8. Učiteljstvo (učiteljsko službo) na ljudskih šolah in učiteljskih izobraževališčih dobiti more enakomerno vsak avstrijski državljani, ki je gledé pravnega življenja neomadeževan, ki je iste vere z otroki, katere mu je vzgajati in poučevati, in ki pri službah na javnih šolah vrhu tega dokaže še pedagogično (vzgojilno) učiteljsko sposobnost po obstoječih zakonitih določbah, oziroma za poučevanje v katoliškem verouku tudi potrebno višepastirsko poslanje (missio canonica.)

§ 9. Učitelji in učiteljice za ljudske šole izobražujejo se v učiteljskih izobraževališčih, ki morajo biti po spolu gojencev ločena.

(Dalje prih.)

O c. kr. poštnaj hranilnici.

(Konec.)

Obresti za vloženi denar daja hranilnica na leto po 3 kr. od vsakih 100 kr. Na prvi pogled se to dozdeva malo, toda premisliti je treba, da nam je hranilnica takorekoč pri roki ter si gledé vlaganja in izvzemanja prihranimo posebne pote in z njimi združene stroške. Na Angležkem za 100 gld. dajajo obresti samo 2 gld. 50 kr., na Francoskem 3 gld., na Belgijskem 3 gld., na Taljanskem 3 gld. 50 kr., na Ogerskem 3 gld. 60 kr., na Švedskem 3 gld. 6 kr., toraj povsod poštna hranilnica daja manjše obresti, kakor je pri drugih denarstvenih zavodih navada. — Po prejšnji postavi se je vloženi denar obrestoval od tistega dneva, ko so znesek na Dunaji zapisali v glavno knjigo, sedaj pa se obresti začnejo nabirati 1. in 16. dne v mesecu. Če si, recimo, dne 18. januarija vložil 20 gld., bo ta znesek začel obresti nositi še le od dne 1. februarija. To je druga prememba. Ovači je ostalo vse pri starem tako, kakor je obširno brati v poduku, ki je priložen vsakej poštno-hranilnični knjizici. Le bogati trgovci in drugi denarstveni barantači, kateri se poslužujejo tako imenovanega nakazničnega

in čekovnega prometa oni dobivajo samo po 2 odstotka obresti.

Vložnik ima pravico, vsaki čas zahtevati, da mu se vrne ves shranjeni znesek ali le nekoliko. Toda priporočati je, naj vsaj 1 gld. ostane v hranilnici, v sili zadostuje tudi le nekoliko krajcarjev. Pri izdavanju vsake knjizice je namreč precej pisarije in če se izvzame ves denar z obrestmi vred, mora se knjizica zavrči, a pri novem vlaganju se potem zopet morajo po dvakrat zapisovati gledé osebe vložnikove vsi podatki, ki so bili tudi dvakrat popisani pri izdajanju prejšnje in že po nepotrebnem zavržene vložne knjizice. Odpoveduje se na listu, ki se iztrga iz odpovedne knjizice. Poštni služabnik sme odpovedani znesek izplačati samo, kadar je za to dospelo potrebno naročilo z Dunaja. Po naših krajih je čakati redoma do tretjega ali štrtega dne. Po nekaterih živahnejših poštah se pač lahko do 20 gld. dobi brez vsakega čakanja.

Po cesarstvu je nekaj čez 4000 pošt, med njimi bilo je okoli 1500, ki so imele pravico male zneske hitro izplačevati. Na Štajarskem imamo 315 pošt nabiralnic, a „po kratkem potu“ denar izplačevati smelo jih je 164, med temi na slovenskem delu samo 45. Zdaj je drugače. Dne 31. januarija 1888 je namreč gospod minister odredil, da so isto pravico dobile tudi vse ostale pošte, in sicer od dne 15. februarija letos začenshi. V tem slučaju mora vložnik uradniku dati napisano odpoved, potem ali poslednje „prejemno potrdilo“, ki ga je vložnik dobil, ako je zadnjič „po kratkem potu“ denar vzdignil; seboj se mora prinesiti tudi vložna knjizica. Denar se ne izplačuje nikomur drugemu, kakor jedino le tistej osebi, ki je podpisana v vložnej knjizici in na odpovednem lističu, to je: vložnik sam ima pravico do svojega denarja, on mora na pošto priti osebno, sme pa tudi koga drugega pismeno pooblastiti.

Minolega leta 1887 se je v poštno hranilnico 4,827.174krat vložilo denarja za 625,457.347 goldinarjev 52 kr., a vrnilo 1,569,331krat v skupnem znesku 625,016.880 gld. 6 kr. Od 12. januarija 1883, ko je hranilnica začela poslovati, pa do zadnjega dne decembra pretečenega leta so na Dunaji v glavno knjigo zapisali, da se je v omenjenem času vsega skupaj vložilo 14,467.012krat v znesku 1.463,003.394 gld. 81 kr., vrnilo so pa 4,374,040krat za 1.423,234.479 gld. 71 kr. V hranilnici je toraj preostalo blizo 40 milijonov goldinarjev, namreč čistih 39,768,915 fl. 10 kr. V dobi petero let so izdali 914.717 vložnih knjizic, izplačali pa 317.009, sedaj še jih je 597.708 med ljudstvom. A to je itak znano, da jeden vložnik sme za svojo osebo imeti samo jedno jedino vložno knjizico, na katero more denar vlagati in izjemati po vseh avstrijskih poštah, katera mu je pač najbolj pri roki.

Vsi stroški, kar jih ima poštna hranilnica, prikrivajo se z lastnimi dohodki, a kar preostaja, to se odstopi državnej blagajnici za njene potrebe.

Sklepoma še dostavljamo prisrčno željo, naj bi se po Slovenskem povsod ravnali po vdilu: „Moli, delaj in varčuj!“ ter naj ne bode hiše, ki bi ne bila v zvezi s c. kr. poštno hranilnico. M. K.

Gospodarske stvari.

Vzreja goveje živine.

Goveja živina ima v naših krajih veliko ulogo ali če naj govorimo po domače, goveja živina je za kmeta blago, skoraj edino, na katero se sme zanesti, da mu kaj vrže. Kar še ima sicer človek pri hiši, to je nekaj vredno, za-nj more biti veliko, toda če mu je treba denarja, nič ali le malo mu ga vrže.

Drugače pri goveji živini. Le-ta mu daje z vsako stopinjo, skorej z vsacim dnevom kje kako korist. Ne bode torej nič brez potrebe, če izpregovorimo na tem mestu kje kako besedo o vzreji goveje živine. Ne rečemo sicer, da skrbé naši kmetje malo za-njo, vendar pa se vidi še tu in tam, da bi se moglo v tej reči še izgediti kje kaj več, kakor se vidi, vsaj po nekaterih krajih bi se dalo še veliko storiti za goved, za nje vzboljšanje.

Začnimo torej koj pri kraji, pri obrejenji krave! Za to ni vselej pravi čas, ampak veliko pride na to, da se obreji krava o času, ki ugaja njej in teletu. Kjer stoji več krav pri jasliah, tam je dobro, če se obrne pri njih tako, da se spravijo k biku polagoma, to je od srede meseca februarvarija tje do srede meseca avgusta.

Pri mestih, tedaj v krajih, kjer se lahko prodaja mleko, tam velja in je najbolje, če brejé krave od meseca maja tje do meseca novembra. Ne velja pa to več za kraje, kjer hodi gospodarjem za vzrejo. Zakaj ne? Nekaj zato, ker je poletje za take krave prekratko, nekaj pa potlej zato, ker vsušé v tem času krave prehitro. S kraja že gre, nekaj tednov dajo še precej mleka, toda s časom ni več trava ugodna in mleko izostaja.

Kar je pa potlej še huje, teleta so mlada in niso še za to, da jih izpusti človek na pašo, kedar dobé na njej obilo piče. Ako jih mora pa obdržati doma, tedaj hodi predrago krma, katere jim je treba. In še drugo je. Taka teleta ne vzrastó v pravi čas, da jih spravi človek k biku in tako se mu obreje ali prerano ali prepozno. Prav, to je: tako, da pride red v hlev, ne izgodi se skorej nikoli več, ali vsaj ne lahko.

Veliko pa pride potlej tudi na to, kako da se streže živini. Kdor ne zapira oči, lahko

se prepriča na vsacem sejmu, da se ne godi pri nas vse v redu, kar se tiče krme. To je vredno obžaljevanja, kajti bolje, ko se streže živini, več se pričaka od nje dobička, se vé, da je v tem treba pameti, razuma. Kdor tirja preveč in v času, ki ni za tako ceno, tak si je kriv le sam, ako trpi kako izgubo.

Živina, kateri se streže tako poprek, ne slabo ali ne dobro, torej srednje — taka še plača sicer krmo. Človek ne trpi vidne izgube, toda več tudi ne dobi od nje. Gotova pa mu je izguba, ako še tako živino pari z enako, to je z živino, ki cika bolj na slabo, kakor pa na dobro stran.

Ako se hoče v naših dneh kmet držati še na vrhu, tedaj če neče lezti v dolge, mora začeti pri teletu. Naj si oskrbi dobro tele, iz njega pa si naj priskrbi dobro kravo. Ako ima tako, potlej je že veliko bližje svojem cilju in more si s časom še precej opomoči. Toda kako pride človek do dobrega teleta? Odgovor: To je mogoče le po dobri kravi.

Ni mogoče ali vsaj po navadi ne pride človek do dobre krave, če že ne začne pri teletu. Pri tem bilo bi pa krivo, ko bi človek hotel to doseči s samo in izredno dobro krmo. Koruza, ajdna, ječmen, rž, bob in grah — to so reči, ki dejo kravi dobro, da je debela, toda za tele, ki ga nosi, niso kaj prida. Najbolje je v tem oziru, če se daje breji kravi dobro seno, vmes malo slame, prge, zdrobljenega ovsa in rženega kruha. Rženi kruh daje se kravi za to, da obdrži krepko, zdravo truplo.

(Konec prih.)

Sejmovi. Dne 16. februarvarija v Bučah in na Vranski gori, v Podplatu pri Kostrivnici. Dne 18. februarvarija v Vozenici. Dne 20. febr. v Braslovčah, na Gorenji Polskavi in v Pišecah. Dne 21. februarvarija v Ljutomeru.

Dopisi.

Od sv. Lovrenca na kor. žel. (Kmetško društvo.) Zborovanje kmečkega bralnega društva dne 22. prosinca t. l. vršilo se je v najlepšem redu. Vse točke obširnega vzporeda izpeljale so se v občno zadovoljnost poslušalcev, katerih je bilo toliko, da so skoro prostori pretesni prihajali. Zborovanje je otvoril g. predsednik G. Lamprecht s prisrčnim pozdravom ter je trikrat zaklical „živio“ Njih Veličanstvu cesarju, na kar so vsi navzoči zapeli cesarsko himno, katero je spremljala godba južne železnice. Na to je nastopil g. Ivan Glaser, posestnik v Činžatu ter je s pravo gorečnostjo slikal plodonosno življenje presvitlega cesarja Franca Jožefa I, ki obhaja letos 40letni spomin svojega vladarstva. Povdarjal je posebno Njegovo naklonjenost do Slovanov v občé, do nas Slo-

vencev pa posebej. Sedanji cesar je namreč postavno izrekel, da naš materni jezik ni slabši od drugih in da mora zanaprej uživati vse tiste pravice, katere uživajo drugi jeziki, n. pr. nemški. Tako je ukazal sam in tako se bode tudi zgodilo, naj se nasprotniki upirajo ali ne. Zato se pa tudi naš jezik sedaj že uči ne le po ljudskih šolah na deželi, ampak tudi po srednjih šolah, po mestih, kakor tudi na vseučilišči na Dunaji in v Gradcu. Tudi po uradih se mora slovenskemu ljudstvu pisati slovensko in še le v najnovejšem času je cesarski minister zapovedal, da se odpre slovenskemu jeziku tudi zemljišna knjiga. Zato pa, pravi g. govornik, je prav bedasto, če hoče Slovenec le nemški govoriti, kakor da bi to bolj imenitno bilo. Kako cesar naš jezik ceni, priča tudi to, da ima v svoji knjižnici mnogo slovenskih knjig in da na slovenske ogovore tudi slovenski odgovarja n. pr. v letu 1883., ko je potoval po slovenskih pokrajinah. Če cesar sam naš jezik tako spoštuje, koliko večja dolžnost je tedaj za nas, da tudi tako delamo, da se svojega jezika poslužujemo povsod, zlasti pa v uradih in da brez strahu tudi tirjamo, da se nam uradna pisma pišejo slovensko, kakor je to zapovedal cesarski minister sam. Končno je kazal g. govornik neskončno dobrotljivost našega deželnega gospoda in očeta, o kateri vé skorej vsak dan povedati. Omenjal je pa tudi neomahljive zvestobe Slovencev do presvitle habsburške hiše, od katere že zgodovina našteva toliko dokazov in od katere tudi zanaprej naj veljajo besede pesnikove: „Hrast se omaja in hrib, zvestoba Slovencev ne gane.“ Potem je Puščavski g. župnik govoril o papežu Leonu XIII., ki je obhajal letos svojo zlato mašo. Kazal je Njegovo ljubezen do vseh narodov, njegovo pobožnost, učenost in modrost, s katero vlada vesoljni krščanski svet s toliko umnostjo, da se mu vse čudi. Celo nekrščanski svet se mu klanja ter mu s premnogimi dragocenimi darovi kaže svojo visoko spoštovanje. Omenjal je tudi velike naklonjenosti in očetovske ljubezni, ki jo Leo XIII. goji do Slovanov, ter jo je posebno pokazal v svoji okrožnici v l. 1880. V nji namreč proslavlja slovanska apostola sv. Cirila in Metoda in njuni praznik zapoveduje za vesoljni krščanski svet. Po trikratnem slavoklicu se je zapela krasna papeževa himna od Ant. Foersterja in konečno prednašala deklamacija v slavo Leona XIII. zlatomašnika. Zadnja točka je bila šalogram „v Ljubljano jo dajmo“, o kateri le toliko rečemo, da so vsi spretni igralci, kakor Ivan Glaser, Peter in Marija Korman, Alojzija Ladinek in Roza Betušek svoje uloge prav dobro rešili, ter tudi ni manjkalo smeha in odobravanja med poslušalci. Po končani igri sledila je prosta zabava, ni mi pa treba reči, da je bila lepa in dolga.

Iz Vranskega. (Narodna čitalnica.) Naša čitalnica je v občnem zboru dne 5. febr. izvolila v odbor te-le gg.: Simon Oset, predsednik; župnik Anton Balon, podpredsednik; Ivan Gabršek, blagajnik in tajnik; Simon Meglič, knjižničar; Karol Šventner, Anton Stepic, Valentin Južna, odborniki; Matija Sevnik, Julij Gradišnik, Fran Šorn, nadomestniki. Knjižnica broji 351 knjig, inventar je vreden 973 gld. Zbor je sklenil letos prirediti večjo tombolo, je dovolil primeren prispevek za nakup nove zastave za šolsko mladino, pospeševati čitanje društvenih knjig in čestitati častnemu svojemu članu, prevzv. gosp. biskupu Josip Juraj Strossmajerju v dan 19. sušca t. l.

Iz Slov. Bistrice. (Divji prašič.) Dne 30. januarija so tukajšnji lovci vstrelili divjega prašiča, ki je tehtal 159 kg. Barve je take, kakor goščni zajec, samo da ima po hrbtu nekoliko dolgih sčetin, ki merijo 15 cm. Po drugem životu ima pa mnogo krajše, pod njimi ima pa gosto volno. Drugače je podoben našim svinjam, samo glavo ima večjo in bolj debele noge, pa je tudi trdnega življenja, kajti šestkrat so lovci na-nj ustrelili, in po šestih zadanih ranah je še-le padel, pa je še dolgo živel. Pravijo, da ima okusno meso. Sledili so ga, ker ga je glad primoral, da je tu in tam korenine kopal, pa je tudi zadnji dan pred smrtjo podal se v vinograd nad vinsko trto, češ: dobra bo za lakoto. Dopisnik je sam videl mrtvega.

Iz Celja. (Dijaška kuhinja) Za II. društveno, šolsko leto 1887/88 so dalje darovali sledeči gg.: Josip Zelenik, odgojitelj v Kardasovi Rečici 10 fl.; Neimenovan iz Kalobja 5 fl.; dr. J. Muršec, kons. svet. in profesor v Gradcu 5 fl.; Andrej Urek, župnik na Polzeli 5 fl.; dr. Albin Poznik, c. kr. notar v Rudolfovem 2 fl.; J. Magdič, profesor v Zagrebu (po preč. g. Voh-u) 5 fl.; rodbini Vrečer in Brezovnik v Vojniku 6 fl.; L. Š. (Šelander), hrvatsko-ogerski državljani v Celji 10 fl.; Anton Balon, župnik na Vranskem 5 fl.; Krispinovič, letnino 5 fl.; gospa Emilija Žolgar v Celji 5 fl.; Anton Kupljen, c. kr. notar v Črnomlji 3 fl.; Vincenc Meditz, v Sevnici 5 fl.; prevzvišeni knezoškof lavantinski darujejo vsaki mesec 4 fl., za januarij in februarij 8 fl. Pristrčna zahvala vsem častitim dobrotnikom in uljudno priporočilo za še daljne darove za uboge, pridne naše dijake, ki skoraj nikjer drugod ne dobivajo več podpore.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Kakor je znano, stojé tri največje države v srednji Evropi, Nemčija, Avstrija in Italija med seboj v tesni zvezi. Ime ji je „tripelalijanca“ ali zveza treh držav. Med Avstrijo in Nemčijo je le-ta zveza prav

tesna in stojite druga za drugo, med Avstrijo in Italijo, ter potlej med Italijo in Nemčijo pa ni več tako tesna zveza. Če se katera teh držav zaplete v vojsko, treba je drugi samo nekaj vojaštva poslati na mejo, ni pa ji treba seči za meč. — V drž. zboru so ultranemški poslanci hoteli une dni, naj bi se zveza Avstrije in Nemčije ustavno vknjižila in bi tedaj obe državi bili nekam eno truplo, to pa so slovanski in trezniši nemški, se vé, da zavrgli. — Minister za uk in bogočastje je predložil načrt postave, po kateri bi se imelo mlado ljudstvo na visocih šolah nekaj več učiti, pa manj piti ali tudi upiti, toda nemški, liberalni poslanci so vsled tega vsi po konci ter upijó, da se krati s tem svoboda mladosti. Trezen človek pa se v tem ne premišlja ter stopi rad na stran gospoda ministra. — „Najbolj nemško mesto“ ali Gradec ima v svojem obzidji možé, da se Bog usmili Avstrije, ako dobodo oni kedaj krmilo vlade v roke. Uni den so poslali brzov v Berolin, knezu Bismareku v priznanje; kje gori v Kolinu bi še ne klečeplazili tako pred knezom! — Za novo cerkev v Gradcu sta kneza Liechtenstein kupila vsak po eden velik zvon, skup za 6700 gld. Kneza sta v resnici prva, katól. plemenitaša v lepem Štajarji. — V Zilski Bistrici imajo Slovenci podružnico sv. Cirila in Metoda, pri zadnjem obč. zboru bilo je vpricho 90 udov, to je lepo število. — Snuje se enaka podružnica tudi v Kotljah. — V Prevaljah obstoji podružnica šulvereina a domače ljudstvo ne mara za-njo, pač pa uradniki tamošnjih fužin. Po takem pa pač ni čuda, če se fužinam ne godi dobro. — S 1. marcijem izgubi 350 delalcev v Zagorji delo, ker ni naročil za premog. Kam bodo šle pa reve potlej? Kacih sto dobode bojda dela v Ljubnu, za ostale pa še nihče ne zna, kje ga dobodo. — V Ljubljani so izrekli skorej vsi zdravniki, da je najbolje zoper osepnice, če si jih da človek cepiti, predno jih dobi. Vojakom in jetnikom so jih bojda cepili in doslej ni noben jetnik dobil osepnic, vojakov pa le dva ter sta jih oba prestala. — Na Kranjskem dobodo premalo vojakov, ako jih v zamó samo iz treh starostnih razredov in pride torej letos še 4. na vrsto. Kaj je tega krivo? — V Podgori pri Gorici je „kat. bralno društvo“ ter budi krepko tamošnje slov. ljudstvo. Tega pa je tudi treba, kajti italijanščina vriva se jim ondi po vseh kotéh v življenje. — V Zdravščini imajo tovarno za sviloprejo, uno sredo je počila cev in de kleta, ki so ondi, bežala so iz tovarne, toda nesrečno. Mostovž jih ni mogel nesti ter se je vtrgal in 34 revic je padlo v globino. Izmed njih bode pa še vendar-le nekaj ozdravelo. — Trst gre za drugimi liberalnimi mesti ter je že sklenil protest zoper versko šolo. Ni čuda, jud, dr. Luzzato nosi, kakor se pravi, zvonec v

mestnem zastopu. — Slov. „sokol“, telovadno društvo, stoji v Trstu krepko, tudi premoženja že ima nekaj. — Nekdanji drž. poslanec v Zagrebu, dr. D. Starčević, je že prišel na Lepo glavo — v ječo. Peljali so ga tje roke v vezéh, toraj nič drugače, kakor prave hudodelee. Ljudje, ki so to videli, škripali so z zobmi in sodi se lahko, da se jim madjarska vlada s tem ni prikupila. — Ogerska vlada prodaja drž. posestva, prav, kakor svoje dni liberalna avstrijska. Lani je skupila za-nje okoli 1,400.000 gld. No, zapravi se posestvo ležje, kakor pa se pripravi.

Vunanje države. Potovanje v Rim k sv. Očetu sedaj malo pojenjuje, pa k malu se začne iz nova, največ romarjev bode pač o veliki noči in pa po njej. — Kralju v Rimu bode k malu treba novih ministrov, naučni minister, Coppin, in bojda tudi Crispi jemljeta že slovo, kaj bode pa potlej s tripelalijanco? Crispi ji je bil, kakor ve ves svet, za botra. — V Španiji ima sedanja vlada lepo večino drž. poslancev za se, izmed 322 poslancev stoji 261 na strani vlade. — Na Francoskem se pripravlja postava, vsled katere trpi vojaška služba tje do 45. leta, torej celih 25. let. — Besede Bismarcka, da postavi Nemčija lahko 5 milij. vojakov na noge, velja pri Francozih za golo bahanje, vendar pa jim dela preglavico misel, kaj pa, če je vendar-le resnica? — Anglijska kraljica upa, da se ohrani mir v Evropi ter je vesela, da je irsko ljudstvo sedaj že bolj zadovoljno z vlado. Le ta naj skrbi, da si nakupi domače, irsko ljudstvo čedalje več zemlje ter mu postane tako lastna. Besede so lepe, naj jih le tudi vlada izpolni! — V Berolinu se podaljša izredno stanje zoper socijaliste ali „nemirne delalce“ tje do 1890. Vlada bi bila rada ostreje postave, toda ni ji obveljalo. — Nemški cesarjevič, princ Friderik Viljelm ima v San Remu dovolj zdravnikov, zdravja pa malo. Te dni so mu prerezali na vratu ter dejali neko cev v sapnik, sicer pa bi mu bilo izmanjkalo sape. O nemškem cesarju, starem Viljemu, je vse tiho, samo sem ter tje se naznanja, da je bil kje kdo izmed velikašev pri njem. Zadnje dni je bil pri njem general Werder ter mu je prinesel poročila iz Peterburga, od ruskega cara. Kaka pa, to ni znano. — Kolikor se kaže, ne misli Rusija na vojsko; poročila, da ima na nemških in avstrijskih mejah čuda veliko vojakov, so bila njih število pretirala za veliko. — V Bolgariji že princ Koburški ni več po volji Štambulovu in njegovih stranki. Le-ta bi najraje videl, da se bi kak nov, nedoletni knez izvolil ter bi potlej on, Štambulov, za-nj vladal. Mož ne misli za-se slabo. — Turčija si je naročila veliko novih pušek pri Nemcih in svet se poprašuje, odkod da bode kje dobila denarja za-nje. — V Abesiniji je neka

četa ital. ali zaveznih vojakov sprijela se z malo četico abesinskih vojakov ter bojda tej ubila 1 častnika pa 1 vojaka. Kaj pa, če sta častnik pa vojak le bila lena zajca? Vse kaže, da je Italija sita Masave, toda poti ne najde, da pride sopet na lehkem iz nje. — V Beirutu je nastala resna rabuka med kršč. in moham. ljudstvom.

Za poduk in kratek čas.

Štirinajst dni širom sveta.

(Dalje.)

Ogledal sem si tudi nekatera poslopja. Novo narodno česko gledišče je res čudno lep dom, vsak kos ga je umetnost: spoštovanja so vredni mojstri, ki so ga stavili. Sklenem tedaj večer iti v gledišče. Toda, ko bi bil čas tje iti, obsedel sem pri kupici piva, in nisem šel. Marsikateri Slovenec me bode za mračnjaka imel ter me zavoljo tega karal. Nič ne dene! Meni je vest rekla: ne hodi! in vest je treba slušati. To je žalostno, so rekli rajni Šlomšek, če visi vest za dvermi na klinu.

V gledišči igralci poželjivost prodajajo, a gledalci jo kupujejo. Marsikdo je v gledišči svoje oči pasel, a pri tem svojo čednost zapasel. Zlatti mladina gre časih celo opijanjena iz gledišča, in se jej celo noč, in časih celo življenje v glavi vrti, kar je večer videla. Sv. Jeronimu se je celo življenje pred očmi vrtela neka nemarna plesalka, ki jo je v Rimu v svoji mladosti videl.

Tako je dandanes vsako gledišče, niti enega ne izvzamem. Kateri slovenski stariši tedaj imajo kaj možganov v glavi in kaj ljubezni v sreci, bodo svojim otrokom gledišče enkrat za vselej prepovedali. Najboljše so še take predstave, pri katerih igralci norce brijejo in burke vganjajo, sevéda, če je šala poštena. Tukaj se človek vsaj nasmeje, pa tudi čednost ne trpi škode.

Moj tovariš je bil menda istih misli, kakor jaz, ker tudi on ni šel v gledišče, ampak mudilo se mu je iti poslušat očete benediktince, kako juternice molijo in pojejo. Kjer so pač peli ali godli, tam je moj tovariš gotovo poleg široko stal, in jih na malo gledal. Bal sem se že za njega, da mu kdo gosli v roke ne potisne, in da jo potem ž njimi pobriše, ali pa z goslami pod pazduho na Štajarsko prikima.

Velikanski so tudi novi česki muzeji. Pa jako prostorni hrami mene nič kaj ne veselijo. Iz velikega hrama se človek težko izseli, ker je daleč do praga; tisti menda dosti laglje umrje, čegar pete tako rekoč ob hišna vrata bunkajo.

Ljudje pravijo, da take velikanske stavbe, ki veliko milijonov požerejo, narod častijo in

ga poslavijo. Nekaj je že na tem! Pa to vendar moram omeniti, da so nekaj ljudje tudi za tega voljo babilonski stolp zidali, da bi se oslavili. A Bogu njih podjetje ni dopalo; zmešal jim je jezike, in morali so delo pustiti in iti po svetu.

Ko bi slavni česki narod pol tistih milijonov, ki jih je vzdal v tako zidovje, potrosil za svoje siromake, bi jih ne hodilo toliko po svetu s trebuhom — in z goslami — za kruhom. In po verni pameti je eden človek več vreden, kakor deset Praških gledališč in sto spominskih palač, in sam Bog je prišel na svet iskat človeka, ko se je zgubil, palače pa ni iskal, drugače bi se ne bil v hlevu rodil.

Smešnica 7. Gospod najde buteljo na pol prazno ter jo pokaže hlapcu: „Jirga“, mu reče, „kaj pa pomeni to, da je že sopet butelja na pol prazna? Poštenjak se ne uda taki skušnjavi!“ „Gospod“, odgovori Jirga, „to se ležje izreče, kakor pa izvrši“. — „Ali si jo tedaj ti izpil? Zakaj pa ne poveš koj tega, kakor se spodobi, pošteno?“ — „Gospod“, odmaje sedaj hlapec, „to se pač ležje izvrši, kakor pa izreče“.

Razne stvari.

(Verska šola.) Naše bralce opomenimo na to, da se jim daje v teh dneh prilika, naj se izrečejo za versko šolo. Predlog take postave leži v drž. zboru in v tem je naša dolžnost, da se izrečemo, ali smo za njo, ali ne. To pa storimo, ako se podpišemo pod prošnjo, ki se nahaja sedaj pri nas v vsaki občini in tudi v vsaki župniji. Če se podpišemo pod le-to prošnjo, ne izrečemo že zato, da čemo do pike tako postaviti, kakor jo predlaga knez Liechtenstein in tovariši, ampak s tem izpovem samo to, da čemo postaviti, vsled katere dobi kršč. nauk in vzgoja večjo veljavo v ljudskih šolah, kakor jo ima doslej. Z njim pa mora tudi slov. materni jezik stopiti v ljudskih šolah naprej.

(Cesarjev dar.) Nj. veličanstvo, svitli cesar je daroval za občino Črno na Koroškem 500 glđ. V le-tej občini je bilo lani veliko škode vsled povodnji.

(Kat. polit. društvo v Slatini) ima v nedeljo, dne 19. svečana, ob 3. popoldan v gostilni g. Franca Ogrizeka, trgovca pri sv. Križu, svoj letni javni občni zbor. Dnevni red: Poročanje blagajnika o denarstvenih zadevah. Govor g. Debeljaka o sadjereji. Prosti nasveti. Volitva novega odbora. Odborniki in udje so uljudno povabljeni, zborovanja se mnogobrojno udeležiti. Odbor.

(V a b i l o.) Podpisano ravnateljstvo uljudno vabi p. n. gospode ude posojilnice v Mariboru k rednemu občnemu zboru na dan 19. februara-

rija 1888 popoldan ob dveh v posojilnično pisarno. Dnevni red: a) poročilo nadzorništva o letnem računu; b) sklepanje o porabi čistega dobička; c) volitev ravnatelja in dveh členov ravnateljstva; d) razni predlogi. Odbor.

(Posojilnica v Makolah) ima v četrtek dne 1. marca t. l. popoldne ob 3. v svoji navadni pisarnici redni občni zbor s tem-le dnevnim redom: 1. poročilo načelnika; 2. poročilo pregledovalca računov; 3. potrjenje računov za l. 1887; 4. razdelitev čistega dobička; 5. volitev načelnikstva in nadzorništva; 6. nasveti in predlogi. Vsi združniki so prijazno povabljani.

(Hranilnica.) Občinska hranilnica v Mariboru zatrjuje številko za številko v svojem glasilu, da ne mara Slovencev ter jim ne dovoli posojila, ako stoji le slov. beseda v njih pismih. To je brca slov. ljudstvu in le dosledno dela slov. ljudstvo, če ji to breo povrne ter ji poslej nihče več ne pride s kako prošnjo. Kdor potrebuje posojila in zasluži zaupanje, tak dobi brez vsake overe in po ceni denarja pri slov. posojilnici v Mariboru. Nezanosljivim ljudem pa bodi tudi poslej prosta pot — v obč. hranilnico.

(Občni zbor.) Posojilnica v Celji ima svoj redni občni zbor dne 20. februarja, t. j. v ponedeljek ob enih popoldne v dvorani Narodne čitalnice s tem-le dnevnim redom: 1. Poročilo o računu in bilanci za leto 1887; 2. razdeljenje čistega dobička; 3. volitev načelnikstva in nadzorništva in 4. razni predlogi.

(Podpisi.) Občina Jelovec, sv. Ana, Dešno, Stopno, Pečke — vse občine v Makolski župniji so podpisale prošnjo za versko šolo. Ni dvoma, da bodo to storile tudi občine drugih župnij.

(Starosta.) Zadnji torek je umrl v bolnišnici v Mariboru g. Val. Gašperšič, profesor novjših jezikov. Ob takem poučevanju je živel revno, toda nikomur ni hodil v nadlego. Kacih 40 let je živel v Mariboru, videl si ga lahko den na den in v vsacem vremenu velicih stopinj in z visoko pinjo na glavi meriti ulice mesta. Dijaki smo mu za to le rekli, da hodi „megel premikat“.

(Osepnice.) M. Pislak, učenec v 6. razredu na c. kr. višji gimnaziji v Ljubljani je uni den umrl doma, v Doklecah pri Črni gori, vsled „črnih osepnice“. Ranjci mladenič je bil marljiv učenec in je žalost njegovih starišev tem večja, ker jim ga je taka bolezen pobrala.

(Slovstvo.) Jos. Stritarjevih zbranih spisov je izšlo doslej že 34 zvezkov, vsak velja po 25 kr. in se dobi še pri gg. Bambergu in Kleinmeyerji v Ljubljani.

(Neprevidnost) V 5. števil. „Sl. Gosp.“ smo rekli, da se je A. Gomilšak pri sv. Lovrencu v slov. gor. po neprevidnosti vstrelil.

Sedaj poizvemo, da se ni sam, ampak da ga je njegov prijatelj vstrelil. Naj pa je tudi to bilo, resnica je, da je neprevidnost bila mladeniču kriva smrti. Prijatelj pa ranjci ni bil puški.

Litičs uredništva: G. J. R. pri sv. Vidu: Vselej radi in biž, ko mogoče, toda kaj čemo, kedar nam zmanjka prostora? — G. J. O. v L.: Za dnes že prepozno! G. F. S. na G.: Se vé, da radi, toda žal, da nam nihče skorej in od nikoder ne pošilja kratkih, domačih novic. Pobiramamo jih torej le bolj iz nasprotnih časnikov, le-ti pa pač niso za to, da se človek zanese na-tje.

Loterije številke:

V Trstu 11. februarja 1888: 24, 30, 51, 22, 34
V Lincu „ „ 53, 23, 14, 62, 45

Na znanje!

1. S početkom leta 1888 znižala je „Posojilnica v Makolah“ obresti za posojila od 7% na 6%.

2. Za hranilne uloge plačujejo se obresti, kakor doslej, po 5%.

3. Dolžnikom se ostro naroča, da morajo pri vsakem obroku poleg obresti še tudi dolžne glavnice (dolgá) najmanj 5% nazaj plačati.

4. Uraduje se edino le ob uradnih dnevih, to je, vsak četrtek od 8.—12. popoldne. Kadar pride na četrtek praznik, vrši se vselej prejšnji dan (sredo) uradovanje. Ob drugih dnevih se celó nič ne opravi.

Posojilnica v Makolah,
konec decembra 1887.

1—3

Načelnikstvo.

Nov harmonij

prodamo. Kdo? To pové upravništvo „Slov. Gospodarja“.

2—3

Mlad človek

z dežele, zdrav, krepek 27 let star, neoženjen, dobro izurjen v pisavi in branji slovenskega in nemškega jezika, izurjen tudi v gospodarskem in sadjarskem oziru, želi stopiti v službo za pomočnika pri kakem grajščinskem oskrbnikstvu, (ako treba vložiti tudi kavecijo) ali pa za pisarja pri kakem slov. narodnem advokatu. Ponudbe naj se pošiljajo uredništvu „Slov. Gospodarja“.

2—3

Krma

konjska in živinska na prodaj. Kje? se zvé pri upravništvu „Slov. Gosp.“

J. C. Juvančič,

posestnik vinogradov na Bizeljskem, vinotržec v Ljubljani priporoča Istrijska in Dalmatinska črna vina, po 18 do 24 kr. in garantira za naravno barvo in vrsto. Za mešanje s kislim vinom in barvanje posebno ugaja.

Pokušnje nad 56 litrov po povzetju. 10-10

Marijacetlske kapljice za želodec, izvrstne pri vseh boleznih v želodcu.

Neprekosljivo sredstvo zoper pomankanje slasti pri jedi; slab želodec, urák, smrad iz ust, vetrove, riganje, kolike, želodčni katar, zgago, pesek v mehuru, preveliko slinjenje, zlatenico, bljuvanje, glavobol, če pride iz želodca, želodčni krč, zabasanje, prenapolnjenje želodca z jedmi ali pijačo, gliste, zlezenico, jeternico in hemeroide. Cena steklenice s podukom 35 kr., dvojna stekl. 60 kr. Osrednje pošiljateljice lekarne Karla Brady v Kromerizu (Moravsko). Marijacetlske kapljice niso tajno zdravilo. Obstojni deli so pri vsaki steklenici v poduku napovedani.

Prave se dobé v vseh lekarnah.

Svarjenje! Prave Marijacetlske žel. kapljice se večkrat kvarjajo in ponarejajo. Znamenje, da so prave, mora vsaka steklenica v rudečem, z gornjo varstveno marko previdenemu zavitku biti in v poduku, ki je pridjan vsaki steklenici, mora še opomneno biti, da je v tiskarni H. Guseka v Kromerizu tiskan.

Prave se dobé: Aussee: lekar K. Lang; Celje: lekar J. Kupferschmied; Fürstenfeld: A. Schröckenfux; Judenburg: K. Unger; Gradec: A. Nedved. 14—52

ŽELODČEVA ESENCA lekarja Piccoli-ja v Ljubljani

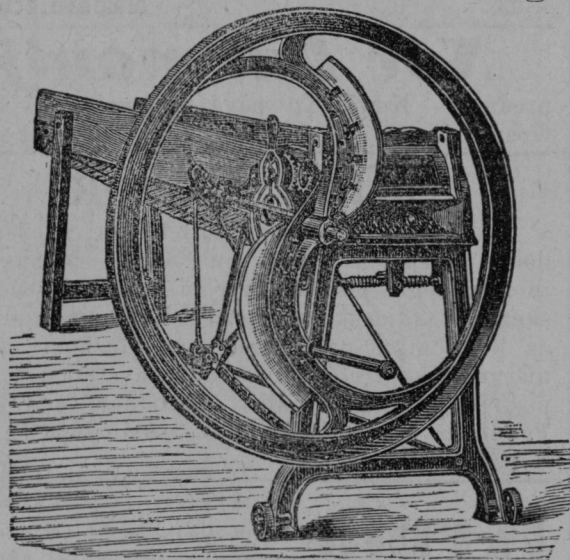
Ta esenca, ki se nareja po nekem receptu gosp. Dr. E. viteza Stöckla, c. kr. vladinega svetovalca in deželno-sanitetnega poročevalca za Kranjsko, je takozvana „Tinctura Rhei composita“, katera ozdravlja vse želodčeve in trebušne bolezni, odpravlja telesno zaprtje, zlato žilo itd. (glej navod, ki je vsakej steklenici pridejan). — Izdelovatelj jo pošilja v zabojčkih po 12 steklenic za 1 gld. 36 kr., poštno stroške trpé p. t. naročniki. — Te steklenice prodajo po 15 kr. eno, lekar Rizzoli v Rudolfovem in večina lekarn na Štirnem, Koroškem, v Trstu, na Primorskem, v Istri, Dalmaciji in v Tirolih.

Na Štajarskem, Gradec: Eichler, St. Leonhardstrasse; Nedved, Murplatz; — Aussee: Lang; — Bruck ob Muri: Langer; — Celje: Kupferschmied; — Gleichenberg: Fürst; — Köflach: Bilek; — Lipnica: Russheim; — Ljubno: Filippek; — Ljutomer: Schwarz; — Maribor: Bancalari; — Ptuj: Behrbalk; — Brežice: Schnidersiö; — Voitsberg: Guggenberger. 42

Najnovejše v reznih strojih.

Patentiran varstveni rezni stroj

reže 9 dolgosti od $\frac{1}{4}$ —3"

V hipu se lahko ustavi in porine nazaj!

Lepa, natančna rez!

Lahek gon pri naglem delu!

z verigo ali brez nje!

žene se z roko, ного ali z vitlom.

Gotova varnost zoper nesrečo!

C. kr. izklj. privilegirane
tovarne gospodarskih strojev,
livarna za železo

in

kladivarna na par.

**PII. MAYFARTH & Co. na Dunaju, II., Taborstrasse
Frankobrod na Mainu in Berlin N.**

Podružnice: Budapest, Insterburg, Posen, Dirschau, Hamburg, Osnabrück in Bologna.

Obdarjena z več kakor 200 raznimi darili.

Ogled na željo zastoj in s plačano pošto.

4—10

V zadevi slovenskih zemljiških uknjižb.

Govor deželnega poslanca **dr. Jos. Serneca** v deželnem zboru štajerskem dne 17. prosinca 1888.

Visoka zbornica! Ko sem prvokrat bral poročilo večine, razvnel me je posebno tisti stavek, ki govori o dveh jezikih, katera bi mi Slovenci imeli. Ali ta gnev minil me je kmalu; kajti hitro sem prišel k prepričanju, da se ta stavek ne more resnim zmatrati, ter da o takih trditvah preneha vsak daljni razgovor.

Jaz že delujem na spodnjem Štajerskem od leta 1870 in sicer 5 let kot koncipijent in 12 let kot odvetnik. V tem času nabral sem si velikokušenj. Držal sem se vseskozi pravila, da nesem nikdar za slovenske stranke delal nemških pisem, nego pobotnice, dolžna pisma, kupne pogodbe itd. delal sem v tistem jeziku, v katerem me je stranka nagovorila, razen če so me prisilile kake posebne okoliščine k čemu drugemu. Posebno pa, od kar sem odvetnik, napravljaj sem za slovenske stranke, za tožnike ali tožence, — izvzemši malih izjem — vedno le slovenske uloge. Od početka zadovoljil sem se s tem, da so bile slovenske uloge vsprejete; tu in tam so se slovenske uloge rešile v nemškem jeziku. Uradniki takrat niso slovenskega jezika bili tako zmožni, torej se še ni dalo doseči, da bi se vseskozi reševale uloge v slov. jeziku; pa od dne do dne bilo je več slov. rešitev. Pri vseh okrajnih sodnijah na Spod. Štajerskem prišle so v zemljiške knjige kar tropoma slovenska pisma. Kakor jaz, delali so tudi drugi. Bila je to velika dobrota, katero smo s tem skazovali na pravosodnem polju slovenskemu prebivalstvu.

Koliko sitnob, koliko nesrečnih pravnih nastalih iz tega, ker je Slovenec, neznajoč nemški, podpisal ali podkrižal nemško listino! Prišel je potem k meni rekoč: „moj Bog, to se mi ni prečitalo, o takem dogovoru ne vem nič; pogodba se je drugače glasila, to se je v pismu izpustilo“. Taki listini se ne more pripisovati dokazilna moč, kajti listina se mora

prečitati onemu, ki ne zna sam brati, Slovincu pa, ki ne zna nič nemški, se more taka listina samoraztolmačiti. Kdo pa je porok, da je tolmač pri prelaganji pravo zadel? Dolični Slovenec mora podpisati listino samo s slepo nado, da je tolmač pošten mož, ter da je tudi pravo pogodil. Pravd nastalih iz takih nepravilnostij imel sem mnogo in konec je bil navadno, da je moral sodnik spoznati na priče, ki so bile navzoče, ko se je listina delala. Listina sama pa se ni jema'la kot dokaz, tako da je bila brez vsake vrednosti. Sodnik moral se je ozirati samo na to, kar so priče govorile, kako se je v resnici ustna pogodba glasila; iz listine pa se nikakor ni dalo razvideti, kaka je prav za prav pogodba. Po teh skušnjah sem se ravnal. Nikdar pa se mi še sanjalo ni, da imam dva slovenska jezika: novoslovenski in „vindiški“. Govoril sem skmeti in omikani Slovenci **samo jeden jezik**, ter poznam samo jeden slovenski jezik. Pa slovenski jezik govori se v deželnem zboru kranjskem, časniki in knjige se pišejo v njem, neštete stranke se ga poslužujejo; kako bi vendar vse to mogoče bilo, četega jezika ne bi nikdo razumel? Omenjam le družbe sv. Mohora v Celovci; ta družba dava po sedem do osem slovenskih knjig na leto vsakemu svojih udov, ter broji čez 36.000 udov; to neso le omikani Slovenci, nego večinoma kmetje; in to je dokaz, da naši kmetje bero in knjige razumijo; kajti kako bi mogoče bilo, da bi tako z veseljem segali po teh knjigah in bili udje te družbe, ako knjig ne bi razumeli? Morebiti, da se je še dalo v 1860. letih preiti preko nas in našega jezika na dnevni red; pa takrat smo komaj začeli delovati; do takrat še nismo imeli nobenih šol. Naše ljudstvo še takrat ni znalo brati niti pisati. Danes je to, hvala Bogu, drugače! Velik del našega ljudstva bere ter mu je s tem mogoče se dalje izobraziti, ko je že šolo za-

pustilo; in to je potreba sedaj v veku telegrafov in železnic, da vsakdo, tudi v najzadnji koči, bere in se dalje izomika. To je tudi naš cilj, to hočemo doseči, in opazujemo, da naš kmet v kulturnem oziru veselo napreduje, odkar mu dajemo berila v narodnem maternem jeziku.

Kaj stori naš kmet, če dobi slovenski odlok? Če ne zna sam brati, pokliče pa kakega šolarja, da mu tožbo, odlok itd. prečita, ter ve potem takoj, za kaj se gre. Mlajšim kmetom, ki še ne vedo o uknjižbah, predznabah, zastavni pravici, obravnavah in o enakih izrazih, se morajo taki pojmi pojasniti; starejši posestniki pa, ki so imeli s sodnijo že večkrat opraviti; razumijo vse te izraze ter se še nikdar ni pripetilo, da ne bi razumeli odlokov, ako so le bili v pravilni slovenščini. Bil sem mnogokrat priča, da je toženec, ki je dobil slovensko tožbo, vedel pri sodniji kaj povedati, za kaj je poklican ter se pozival na to, da stoji v tožbi to in to; nasprotno pa, da je bil zelo nevoljen, če se mu je poslala nemška tožba, ter da je rekel, da ne vé, zakaj da je poklican. Kako težavno je za kmeta, če dobi nemške tožbe in nemške odloke! V marsikateri vasi ni nikogar, kdor bi nemški razumel; mora se torej dotičnik zanašati na sodnijskega slugo, ali pa na kakega drugega človeka, o katerem se govori, da baje nemški razumi. Ta mu raztolmači odlok dobro ali slabo, kakor ve in zna; in če kmet ni toliko previden, da bi šel s takim nemškim odlokom h kakemu odvetniku ali notarju, prigodi se mu navadno, da se mu je odlok krivo raztolmačil, ter da je vsled tega zamudil obroke ali kake druge potrebne kore. Zaradi tega je treba toliko prošenj za opravičenje zamujenih dnevov. Dotični kmet se opira na to, da ne razume nemškega odloka; da je sicer vprašal, kaj da odlok pravi, da pa se mu je reklo, da to in to ter da je vsled tega potrebno zamudil; on da torej ni kriv, če je zamudil. Takim nedostatnostim upirali smo se mi vedno in smo jih tudi že odpravili v veliki meri. Z velikim zadovoljstvom smem torej reči, da smo pravosodju neizmerno koristili s tem, da smo dali kmetom slovenske uloge in odloke, s katerimi kmet dobro izhaja in ga varujejo, da se mu ne godi krivica.

Pravnim trditvam gosp. dr. Wannischa hočem samo postaviti nasproti prvi stavek § 102 obč. zemlj. zakonika. Ta zaukazuje, da se mora uknjižba izvršiti samo vsled pismenega ukaza zemljiško-knjižne sodnije ter se mora izvršiti natančno tako, kakor se ta ukaz glasi. Nikdo ne more dandanes več zanikati Slovincem na spodnjem Štajerskem priborjene pravice, da dobijo na slovenske uloge slovenske odloke, torej tudi na slovenske

zemljiško-knjižne uloge slovenske odloke. O vprašanji torej, kako se ima uknjižba izvršiti, ni deželni zbor kompetenten soditi, kajti slovenski odlok mora se „tako uknjižiti, kakor se glasi“, torej slovenski. Sodniku se ne more ukazovati, da naj izda odlok v dveh jezikih. Kako se more torej uknjižba izvršiti v nemškem jeziku, ako državni zakon ukazuje, da se mora upis izvršiti tako, kakor se glasi ukaz zemljiško-knjižne sodnije. Čez to zaviro se ne dá preskočiti.

Nadalje omenjam naredbe, ponatisnene v predlogu manjšine in podpisane od deželne nadsodnije svetovalca Schmeidel-na. V tej naredbi stoji proti koncu, da ukaz justičnega ministerstva pravi, da je običaj, ki se je urinil pri nekaterih sodnijah, da dobi namreč stranka sicer slovenski odlok, da pa se za zemljiške knjige naredi nemška prestava, nepravilen in nepostaven. In res, očitno je, da je silno nevarno, če se dopušča, da se izdani odlok prelaga in še le ta prevod odda v zemljiške knjige. Kdo se bo zanašal, da se je res tako uknjižilo v zemljiške knjige, kakor mu slovenski odlok pravi, ako ve, da se je ta odlok še le prestavil in da se je uknjižba izvršila še le na podlagi te prestave.

Vsi ti pomisleki kažejo, da nikakor ne more določevati deželni zbor, v katerem jeziku naj se v zemljiške knjige upisuje, nego da mora biti jezik, ki velja po postavi pri sodniji kot navaden in v katerem se ulagajo uloge, isti, v katerem se tudi upisuje v zemljiške knjige; kajti vsebina tega, kar se v zemljiške knjige upiše, je bistven del sodnijskega odloka, ter ne spada k notranji ureditvi zemljiških knjig. Zatorej pa ne more biti govora o tem, da bi naredba visokega pravosodnega ministerstva segala v kompetenco deželne zbor.

Poslanec g. dr. Wannisch navaja naredbo od leta 1862 o rabi slovenskega jezika pri sodnijah. V letu 1862 se je res samo izreklo, da se smejo uloge v slovenskem jeziku ulagati in reševati „pomočnosti“ tudi v tem jeziku. Pa to je bilo leta 1862 in to je bilo za takratne čase umestno; kajti takrat je bilo le malo sodnikov, ki so bili popolnem večji slovenskega jezika. Danes smo pa Slovenci že na boljšem mestu. Od takrat smo Slovenci dobili časnike in knjige v svojem jeziku, nismo ostali taka uboga čreda, ki ni imela nikogar, ki bi jo poučil in bi ji dal berila. Dandanes imamo Slovenci že dovolj duševne hrane v svojem jeziku. No, ali pa hočete Vi naš narod omikati ali poučevati, Vi, ki ne morete ž njim niti govoriti, niti za njega kaj pisati? Kaj ste storili Vi do zljaj za izomiko našega naroda? Slovenci smo, hvala Bogu, tako daleč, da lahko gledamo s pomilovanjem na tako govoričenje, o novoslovenskem in „vindiškem“ jeziku!

Konečno moram še tudi spregovoriti o korakih visokega deželnega odbora.

Deželni odbor je oblastvo za celo Štajersko; zarad tega bi se pa tudi moral obnašati jednako nepristranski proti Slovincem kakor Nemcem, da se morejo Slovenci kakor Nemci nanj ozirati z enakim zaupanjem. Kolikor najmanje smemo terjati, je, da deželni odbor v katerem sedijo Nemci, ki se ponašajo s svojo narodno zavestjo, ne pozablja, da tudi Slovenec čisla svojo narodnost, ter da je ponosen, da je slovenske krvi! Deželni odbor mora znati, da ima Slovenec jako nežen čut za svoje pravice, h katerim tudi spada pravica, da sme v svojem jeziku nastopati pri sodnijah, ter da si ne bode dal odvzeti te teško priborjene pravice! Pri obravnavi te zadeve moralo bi se v poštev jemati, da imajo prebivalci na Spodnjem Štajerskem jako živ naroden čut, da jih mora torej globoko užaliti, ako vidijo, da se jim skuša odvzeti pravica, katero jim davajo državne postave, katero priznava vlada, katera je pri sodnijah v veljavi, ter ima najboljšo nasledke!

Kako prijetno je za slovenskega posestnika, ki zna pisati in brati, da more sam v zemljiških knjigah pogledati in prečitati, kaj je pri njegovem zemljiški uknjiženega; in da se mu ni treba zanašati, kaj in kako se mu uknjižbe raztolmačijo.

Zakaj ne privoščite Slovincem tega? Ali je zaradi tega nemštvo na škodi, če se na prošnjo, katero uložijo Slovenec sam ali pa njegov pooblaščenec zanj v slovenskem jeziku, izvrši uknjižba pri njegovem lastnem zemljiški v slovenskem jeziku?

Pri nas spodaj občevanje mej Nemci in Slovenci ni tako napeto, poznam nemške trgovce v Celji, ki razpošiljajo po deželi slovenska pisma, druge zopet, ki dajo v „Slov. Gospodarji“ tiskati svoje anonse; če kdo pride k nemškim trgovcem in govori slovenski, postreže se mu v pravilnej slovensščini; zatorej ni res, da bi v mejsobnem občevanji vladalo mej obema narodoma toliko sovražstvo. Zagotavljam Vas, da samo ne kateri zagrizenci in zakotni lističi skušajo zasejati terorizem

in sovražstvo, in da tisti najboljše ravna, ki se za to ne zmeni, nego mirno naravno gre svojo pot.

Nemam iluzije, da bode večina visokega deželnega zbora odstopila od svojega predloga, v katerem se nahajajo globoko nas žaleče besede: naj se izreče hvala deželnemu odboru za njegovo zgoraj obsojeno ravnanje, katero sega tako daleč, da nam se skuša kratiti naša pravica, namreč da se v zemljiške knjige glede naših zemljišč upisuje v našem jeziku, ter da se hoče celo zaradi tega pri državnem sodu uložiti pritožba! Te iluzije, da bi se dal visoki deželni zbor prepričati, nemam, — saj mi je predobro znana zgodovina te zbornice. Vender jedno Vam rečem, in zdaj ne govorim sam zase, nego v imenu blizu 400.000 štajerskih Slovencev: Danes stojimo Slovenci na drugem mestu, kakor v 1860. letih. Danes ne more nobena večina tukajšnje zbornice Slovencev predrugačiti. Vi nas ne bodete prepričali, da se potegujete za napredek, ako nas skušate oropati maternega jezika v šoli in v uradu! Sklepajte, kar hočete! Vi nas sicer lahko ranite, nas lahko žalite in zavirate v našem napredku, pa, zadušili ne boste več našega naroda, niti zadržali njegovega vidnega in neprestanega napredka! — Kljubu vsakemu pritisku hodili bodemo [svojo pot in si konečno priborili enakopravnost v vrsti avstrijskih narodov!

Obžalovati pa je, da se od strani dež. odbora in dež. zbora ponavljajo taka žaljenja. Ravno ta deželni zbor in večina dež. odbora poudarjata vedno, da je Štajerska celokupna in da se ne sme razdeliti. Ako Vam je res na tem kaj ležeče, pa ne trgajte sami vedno vezi, ki nas spaja; ta vez se trga najboljše s tem, če se žali naša narodnost, če se govori o „novoslovenskem“ in „windisch“, če se sklepajo taki predlogi, kakor je predstoječi, v katerih se pravi, da zasluži obsojeno postopanje deželnega odbora „hvaležno priznanje“.

Razumi se, da bodem glasoval za predlog manjšine. (Živahno odobravanje in ploskanje na desni.)

